

Saneerimine – mitte võluvits, vaid armuaeg ettevõttele

Üks saneerimisseaduse autoreid, justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja **Indrek Niklus** tõdeb, et ajakirjandust jälgides jääb mulje, nagu peaks uudne saneerimismenetlus lahendama kõik ettevõtte makseraskused. Artikkel selgitab, millisel puhul saab saneerimismenetlust alustada ja kuidas see kulgeb.

Veel aastapäevad tagasi valitses Eestis ettekujutus, et maksejõuetu firma lõpetab igal juhul pankrotiga – makseraskus oli võrdsustatud ettevõtte likvideerimisega. Ja ehkki ka pankrotimenetlus võimaldab firmaomanikel ja võlausaldajatel kompromissi sõlmida, on seda juhtunud väga harva.

Nüüd näib ajakirjandust jälgides, et pendel jõuab teise äärmusse: usutakse, et uudne saneerimismenetlus peab lahendama kõik ettevõtete makseraskused. See põhjendamatu lootus kinnitab, et saneerimismenetlust on vaja selgitada. Väga lühidalt kirjeldatuna käib menetlus nii.

Isik, kes soovib endale kuuluvat ettevõtet saneerida, esitab kohtule avalduse. Kohus algatab saneerimismenetluse, kui on alust arvata, et saneerimine võimaldab muuta ettevõtte kasumlikuks, ning määrab saneerimisnõustaja ja annab tähtaja, mille jooksul tuleb esitada kohtule kinnitamiseks saneerimiskava. Selles nähakse ette, milliseid abinõusid tuleb makseraskuste ületamiseks tarvitusele võtta ja mis aja jooksul rahuldatakse võlausaldajate nõuded. Kohus saab kinnitada võlausaldajate poolt hääletamisel vastu võetud või vastu võtmata saneerimiskava. Viimase suhtes laseb kohus teha saneerimiskava majandusliku analüüsi. Kinnitatud saneerimiskava hakkab kehtima üksnes nende võlausaldajate kohta, kelle nõudeid saneerimiskavaga ümber kujundatakse ning kes on saneerimiskava vastuvõtmisel hääletanud. Saneerimiskava täitmist kontrollib saneerimisnõustaja. Menetlus lõpeb, kui kava on nõuetekohaselt täidetud.

Saneerimine ei sobi igaühele

Menetluse algatamise lävepakk on viidud teadlikult võimalikult madalale: piisab, kui ettevõtja näitab avalduses, et tõenäoliselt ähvardab tulevikus maksejõuetus, ettevõtte vajab saneerimist ja pärast saneerimist on jätkusuutlik majandamine tõenäoliselt võimalik.

Algatamine peab olema lihtne, sest ettevõtte eduka ümberkorraldamise suurimaid takistusi on see, et ümberkorraldustega alustatakse liiga hilja – alles siis, kui võlakoormus on juba sedavõrd suur ja ettevõtte tegevuse jätkamiseks vajalikud esemed panditud, et tegevust jätkata ja ümber korraldada on vaevalt võimalik. Madal lävepakk annab võimaluse võtta esimeste ohumärkide ilmnemisel tarvitusele asjakohased abinõud.

Lihtne alustamine on hea ka selle poolest, et ettevõtja majandusliku olukorra kontrollimisele kaasatakse neutraalne isik – saneerimisnõustaja, kelle asjatundliku arvamuse abil avastatakse maksejõuetus varem, ning juhul kui asi läheb üle pankrotimenetluseks, saab rahuldada rohkem võlausaldajate nõudeid.

Madalat lävepakku on peetud puuduseks, sest see võimaldavat algatada saneerimismenetluse neilgi ettevõtetel, millel on vähe eeldusi tegelikult saneerimiseks. Tõepoolest, nii kohtunikelt kui ka saneerimisnõustajatelt nõuab uus menetlus õpiaega – nagu tihti väga uudsete seaduste puhul –, kuid pole põhjust kahelda, et õige varsti kristalliseerub ses asjas selge arusaam.

Menetluse algatamise napid eeldused ei tähenda, et kohtul oleks üksnes formaalne roll. Kohus peab hindama, kas juba praegu pole tegu maksejõuetusega ja kas suured võlad toovad tulevikus kaasa maksejõuetuse. Pelgalt võla tunnistamisest ei piisa, et ettevõtet paremini juhtima asuda. Meie ärielus ei ole veel tavaks, et ettevõtte majandusliku seisundi kulgemist analüüsitakse pool aastat ette, arvestades rahavoogusid, kulutusi jne (nt Saksamaal peab sellise arvestuse puudumise korral

pankrotistunud ettevõtte juhatuse liige ise kahju hüvitama).

Järgmiseks eelduseks on vajadus saneerimise järele. Siin pole asi mitte üksnes suurtes võlgades: mõnikord näitavad võlad mitte puudusi majandustegevuses, vaid globaalses majanduslikus olukorras, või on kogu ärimudel sobimatu – siis ei pruugi saneerimine aidata. Kui aga majandustegevus mõnel sammul lonkab, mõni tegevus on alarahastatud, teatud hankevõimalused on ära langenud ja vaja on otsida uusi, siis saab ettevõtte tänu saneerimismenetlusele vajalikud ümberkorraldused läbi viia.

Kolmandaks peab olema tõenäoline, et pärast saneerimist suudab ettevõtte jätkusuutlikult majandada. Siin tuleb näidata võimalikud variandid tegevuse ümberkorraldamiseks: nt selgitab ettevõtja, et kui ta jõuab võlausaldajatega kokkuleppele ja tootmisliini maha ei müüda, siis saab ta kaupa edukalt toota ja müüa. Või näitab ettevõtja arvutuste abil, et piimafarm tasub teha lihafarmiks, sest liha hind on kõrgem. Teisisõnu: lisaks väitele, et ettevõtja usub maksevõime taastamist, tuleb mõistlikult põhjendada, millele see usk tugineb.

Kes on sobivaim saneerimisnõustaja?

Saneerimisnõustajana võib tegutseda: 1) vandeadvokaat, vandeadvokaadi vanemabi, pankrotihaldur või audiitor; 2) muu füüsiline isik /---/ kellel on head majandus- ja vajalikud õigusteadmised jm; 3) investeerimisühing või krediidasutus.

On arvatud, et pankrotihaldur ei pruugi olla parim saneerimisnõustaja. Ka saneerimisseadus ei eelista pankrotihaldurit, vaid lihtsalt laiendab advokaatide ja pankrotihaldurite tegutsemise pädevust, mis muidu oleks piiratud (samuti on neil kohustuslik kindlustus, mistap on ka selles valdkonnas tegutsemise riskid kaetud). Niisiis ei ole seaduses toodud mitte pingerida, vaid loetelu. Sobiva saneerimisnõustaja peaks valima kohtunik tihedas koostööst ettevõtjaga. Et saneerimises saaksid osaleda hinnatud spetsialistid, on nõustajate ringi laiendatud füüsilistele isikutele, kel on magistrikraad ning suured erialased teadmised ja kogemused.

***

Kokkuvõttes: saneerimine eeldab äriideed ja soovi seda realiseerida (k.a valmisolekut paigutada raha), olles mõeldud sellistele ettevõtetele, mille tegevus võiks ümberkorralduste abil – uue tootmisliini kasutuselevõtt, töötajate vähendamine, uuele turule laiendamine – muutuda paremaks. Saneerimisseadust välja töötades ei seatud eesmärgiks turgutada elule kõik makseraskustes ettevõtted. Majanduslikult perspektiivitu ettevõtte pärisosaks jääb siiski pankroti- või likvideerimismenetlus. Näiteks kui ettevõtte sõltub väga vahetult maailmaturul toimuvast ja turg järsult jahtub, siis ei ole põhjus mitte majandustegevuse ebaefektiivsuses, vaid globaalsetes probleemides, mida ei saa ületada saneerimisega.

Lõpuks tasub rõhutada, et ei ole midagi ebanormaalset, kui valdav enamik algatatud saneerimistest läheb varem või hiljem üle pankrotiks. Ka mujal maailmas käib asi sama rada pidi. Seaduse autorite hinnangul on seadus oma eesmärgi täitnud, kui saneerimise tulemusel hakkab hästi tegutsema kümnekond ettevõtet aastas.

Allikas URL:

<https://www.ekei.ee/et/uudised/saneerimine-8211-mitte-voluvits-void-armuaeg-ettevottele>